

vard Medical School vid Children's Hospital i Boston. Han har arbetat där i snart trettio år. Hans huvudintresse är och har varit ärftliga blodsjukdomar. Han är forskare och har haft förmånen att få arbeta med flera nobelpristagare och fått följa hela den molekylärgenetiska utvecklingen.

Molekylärgenetiska upptäckter

Boken beskriver den medicinska och molekylärgenetiska revolutionen. 1968 kände man inte till bakgrunden till talassemisjukdomen. Professor Nathans intresse för den startade i och med att Dayem sökte honom i Boston.

Man får följa den medicinska utvecklingen från det att talassemisjukdomen kartlades proteinkemiskt och senare hur de molekylärgenetiska upptäckterna snabbt kunde utnyttjas i den medicinska forskningen. Dessutom beskrivs den enorma betydelsen som chelatorerna fick för patienternas och i synnerhet för Dayems hälsotillstånd. Dessa chelatorer hjälper patienten att bli av med stora delar av överskottet av järn som transfusionerna bidrog till.

Ledde till Nobelpris

Författaren beskriver noggrant varje steg inom molekylärgenetiken under de senaste trettio åren. Dessa landvinningar inom den DNA-baserade forskningen ledde som regel till Nobelpris.

Boken är lättläst och är inte bara spännande utan även mycket lärorik. Även den mest okunnige har goda möjligheter att förstå den moderna DNA-teknologin. Här dessutom beskrivs hur man började med försök att göra fosterdiagnostik vid talassemi samt de första stapplande stegen vad gäller benmärgstransplantationer.

Slutligen berättar författaren om senare års försök med genterapi. Varje beskrivning är noggrann och didaktisk. Boken belyser inte bara de medicinska och tekniska landvinningarna, utan också de etiska problemen och samhällsdiskussionerna kring DNA-forskning och fosterdiagnostik.

Psykologiska svårigheter

Professor Nathans närhet till alla de stora upptäckterna gör boken extra intressant. Han berättar med värme om Dayems egen kamp. Han visar på de stora psykologiska svårigheterna att vårda en kroniskt sjuk tonåring som faktiskt inte

vill vara med. Denne vill varken ställa upp på fungerande vård eller på några som helst experiment, även om det kan förlänga livet. Dessa ungdomar vill ju leva normalt och accepterar inte sin sjukdom. Detta är ett välkänt fenomen; för barnläkare som sköter ungdomar med diabetes är det ett dagligt problem.

Etiska problem

På ett moget sätt diskuterar professor Nathan forskningsetiska problem. För vem görs forskningen? För patienten eller för forskaren själv? Det amerikanska sjukvårdssystemets stora problem berörs också och den negativa utveckling som inträffat i USA de senaste trettio åren, med läkarlönerna som skjutit i höjden och som resulterat i en stor klyfta mellan läkare och patient.

Han diskuterar även forskningsexplosionen sedan 1960-talet och utbyggnaden av nya universitet över hela USA. Samtidigt som han tar upp den negativa utvecklingen, beskriver han passionen hos den enskilde läkaren och vetenskapsmannen att verkligen lyckas rädda en enda patient med hjälp av de moderna medicinerna och nya forskningsresultat. David Nathan stöder utan förbehåll forskningens stora kostnader för att skapa en bättre sjukvård.

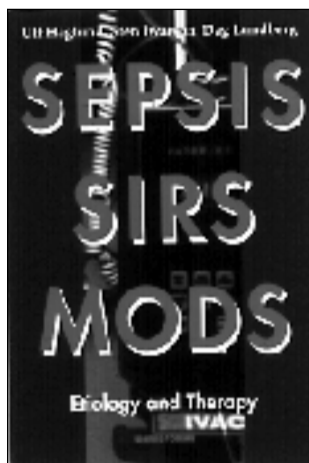
Boken är spännande, lärorik, tänkvärd och varm. Den rekommenderas till alla som har ett intresse för denna del av den moderna medicinens historia. •

Välkommen orientering om sepsis

Ulf Haglund, Sten Iwarson, Dag Lundberg. **Sepsis, sirs and mods.** Etiology and therapy. 165 sidor. Partille: Warne förlag, 1995. Pris ca 210 kr. ISBN 91-86424-50-5.

Recensent: docent Claes Frostell, anesthesi- och intensivvårdskliniken, Danderyds sjukhus, Stockholm.

Sepsis med angränsande tillstånd »SIRS» (systemic inflammatory response syndrome) och »MODS» (multiple organ dysfunction syn-

drome) har senaste åren varit föremål för en intensiv utveckling av såväl hypoteser kring etiologi som principer för rationell terapi. Ett antal kroppsegna inflammatoriska mediatorer har beskrivits. Tidig intervention med specifika antikroppar mot sådana ämnen har drivits ända fram till randomiserade multicenterprövningar med hittills endast marginellt gynnsamma resultat rent kliniskt.

Samspelet mellan endotel, immunförsvaret och bakterieprodukter (eller andra mikrober) framstår numera som en molekylärbiologiskt mycket komplex process. Det är inte omöjligt att vi i en framtid på ett helt annat sätt kommer att kunna bryta upp biokemiskt onda cirklar med manipulation av den inflammatoriska processen. Kongressprogrammen på senare års intensivvårdsmöten har följdaktligen lämnat stort utrymme åt dessa nya rön, till gagn för de få läkare som ägnar sig åt intensivvård på heltid.

Svårare blir det för andra kliniskt verksamma specialister som mest möter intensivvården under jourtid. Man har här stora svårigheter att orientera sig i den ymniga litteraturen kring sepsis. Situationen blir inte lättare av att syndromen »SIRS» och »MODS» lanserats, nya begrepp vars användbarhet och avgränsning inte alltid är uppenbara.

Bra introduktion

Här kommer den aktuella boken väl till pass. Den utgör en trevlig introduktion till dagens tänkande och forskningslinjer på området. Den utger sig inte för att vara fullständig,

men texten väcker nyfikenheten och bör alltså stimulera till vidare förkovran i ämnet.

Efter en kort introduktion till aktuell terminologi, redogör författarna i tur och ordning för infektioner i andningsvägar-buk-urinvägar samt profylax. Därefter går man igenom sepsis, »SIRS» och »MODS». Boken avslutas med ett 50-tal sidor om principer och råd för såväl symtomatisk som mera riktad terapi vid dessa sistnämnda tillstånd. Sist återfinns ett 70-tal referenser för läsaren som vill bekanta sig med några ofta citerade vetenskapliga arbeten.

Rationell användning

Akut njursvikt är en vanlig komplikation till sepsis. Här har tidigt insatt behandling med kontinuerlig renal ersättningsterapi (olika typer av hemofiltration) fått en viktig och ökande roll i klinisk verksamhet. Det hade varit av värde om detta betonats mera utförligt i boken, vad gäller indikationer och genomförande. Det störde mig att på några ställen läsa »nitrous oxide» där det skulle ha stått »nitric oxide».

Sammanfattningsvis har kollegerna Haglund, Iwarson och Lundberg skapat en lättläst och givande skrift som rör ett kliniskt viktigt område. Den bör ge t ex yngre kolleger och den på centraloperation dagtid kliniskt verksamma narkosläkaren lite kött på benen inför IVA-tjänstgöringen jourtid och därigenom bidra till en mer rationell användning av intensivvårdens begränsade resurser. •

Vad kostar boken?

Det händer att den uppgift om bokpriset som Läkartidningen uppger i recensioner inte stämmer med det pris bokhandeln begär.

Vi har successivt övergått till att ange priset i utgivarlandets valuta, eftersom många faktorer gör att ett omräknat pris lätt blir missvisande. Valutakursen kan variera, bokhandels omkostnader likaså.

Vi vill ge våra läsare rådet att kontrollera priset med bokhandeln innan boken beställs. Det händer att kostnaden för en bok blir upp till dubbelt så stor som en direkt omräkning efter valutakursen antyder.